

ДОБРИ ВОЙНИКОВ

СЪЧИНЕНИЯ

В ДВА
ТОМА

ТОМ 1

ДИАЛОЗИ
ДРАМИ

ИЗДАТЕЛСТВО • БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ •

Б
П В80

ДОБРИ ВОЙНИКОВ
I МОТ
СЪЧИНЕНИЯ
В ДВА
ТОМА

ДОБРИ ВОЙНИКОВ
ТОМ 1
ДИАЛОЗИ
ДРАМИ

ПОДБОР, РЕДАКЦИЯ
ДОЧО ЛЕКОВ

СОФИЯ

1983

БЪЛГАРСКИ
ПИСАТЕЛ

РАЗГОВОР

между трима ученика, Боян, Мирчю и Драгни, върх учението на българчета в народно училище

Б о я н. Приятелю, като си наумя днес добрините, що достопочитаемто ни градско общество струва в полза на нашата младина, усещам в себе си една неизречена радост, която мя прави да вярвам, че сме най-благополучни на света. А най-много като сравня младите времена на родителите ни с нашите.

М и р ч ю. Да, приятелю мой, като си размисля и аз, не можа никога да ся откажа от признателността, която ние, учениците, имаме вечно да отдаваме на родолюбивите наши градоначалници, на които постоянните старания за доброто състояние на училищата ни явно доказват тяхната искрена любов към нас.

Б о я н. О! Колко сме честити ние сички ученици като намераме днес доволни средства за нашето просвещение и образование! О! Колко е велика добродетелта на нашите мили граждани, които ни са снабдили с добри порядни училища и добри учители! О! Колко е голямо и свято чадолюбието на нашите предраги родители, които, като са опознали необходимостта на учението, предали ни са в учителски ръце, за да добием нужното душевно и телесно наставление!

М и р ч ю. Но с жалост гледам, любезни ми, някои си от помежду нас да чувствуват не само справедливостта на признателство, но още да не познават и безценността на тяхната мила младина, която искат да преминат лениво, без да показват нито най-малка ревност към учението и да бъдат наклонни повечето към невежество и неученост.

Б о я н. Отистина, това съм забелязал и аз от обхож-

дението на повечето лениви ученици, които не мислят за друго нищо, само за игра. Например ето както е съученикът ми Драгни.

Д р а г н и. Я махвай ся оттука, не ходи да мя смъщаваш с твоите си учители и училища. Не смяташ, че с тези пусти учители и училища хубавата ни младина отива напусто, е! Башите ни предали в учителски ръце, че добре са направили, тъй ли? Не мислиш, дето ни проваждат със сила сяка сутрина в омразните му училища не за друго, само и само да ни държат като в тъмница, седнал си да ми гълчиш нам що, нам какво.

Б о я н. Слушай го сега, що мисли.

М и р ч ю. Излъган си, брате, излъган! С тези си глупави мисли мамииш себе си! Учение ти думаме, учение! Без него не струваме днес ни парà! Знаеш ли, че то е самото нещо, що може да ни направи благополучни не само на този свят, но и на онзи? Защото, като една зара от божията премъдрост, просвещава умовете ни и ни показва пътя към добродетелта и истината.

Д р а г н и. Тий са празни думи, и не ща да ви слушам. Вие сте са намерили сега умни зер? Досега хората сè с учение са живели, тъй ли? Знаете ли вие мене баба ми, жена стара и умна, що дума: „Откакто е излязло днешното дяволско учение, оттогаз и господ дигна берекетя си от земята; едно време хората колкото по-прости били, толкоз по познавали бога и си държали на здраво вярата; пък сега, колкото са поучени, толкоз по не познават бога и не си държат вярата.“ Де ви остава сега учението? Казвайте де.

Б о я н. Господине, тебе баба ти, за да проумее от учение, трябва и тя сама да бъде учена; инак де що има развращени, лукави, безбожни, като по-хитри от нея, тя ще ги земе за учени: всякога един лукав бива много по-хитър от един неучен, защото и неговата хитрост му ся струва да е учение. Прочее, ти ако би да слушаш бабешки съвети, уверявам тя, че не ще станеш по-умен от една баба.

Д р а г н и. Как? Ние младите нели сме длъжни да слушаме и да почитаме старите?

Б о я н. Да, длъжни сме да ги почитаме споряд съвета, що казва: „Почитай старите, за да почитат и тебе, кога остарееш.“ Може и да ги слушаме само, но не и да следваме глупавите им съвети; защото всяк, що е

стар, не бива и умен. От това, когато съветите на един стар са мъдри, длъжни сме да ги слушаме и завардяме; но когато са като съветите на твоята баба, да ги слушаме може, но не и да ги следваме.

Драгни. Не, господине, не. Мене баба ми твърде добре казва, и би я слушал по-добре, ако можаше да предума майка ми и баща ми, за да не мя проваждат веке на училище, че ми е умръзнало веке да мя наказват всяк ден, защото не съм учал уроци. Аз научих веке то, дето ще ми трябва: да си пиша зная, още и да си смятам, ока-ракама и ортак-ракама нели изучих? Що искат още?

Боян. Добре, но само с това си знание ти не ще имаш никаква разлика от един безкнижевен челяк, защото писмото ти не ще има разлика от неговото кертисване на четоля или забелязване на тебешир и ракамът ти от неговото смятане с чер боб. За да знаш да писваш добре и правилно, трябва да си изучиш граматиката и за да смяташ, трябва да си изкараш аритметиката. Но и това не стига, трябва още да имаш знание от сичките други науки, що ся предават в училището ни, за да ти ся развият що годе мислите, и да добиеш основни понятия, които ще просветят колко-годе ума ти; другояче оставаш вечно спял, та тогази бялото ще ти ся вижда черно, пък черното — бяло.

Драгни. Какво ще рече то спял? Слава богу, мене очи ми не виждат ли, че бялото да ми ся вижда черно, пък черното — бяло? Какво искаш да кажеш с това?

Боян. Какво ли? Както тялото, тъй и душата си има своите очи: очите на тялото, за да виждат, имат нужда от светлина, а очите на душата имат също нужда от учение, което е светлина на ума. Следователно, както човек, като ся лиши от светлина, не вижда и бива спял, тъй и душата, като ся лиши от учение, остава в мрак и бива спяпа. Например един учен, ако види за пръв път телеграфа, ще разбере завчас, че това е следствие на електро-гальваническата сила, а не ще остане учуден, додето един простак, като ся слиса и смая от това физическо изкуство и като не може да проумее нищо от него, казва: „Това е дяволска работа.“ Виждаш ли сега как неучений зема бялото за черно?

Мирчю. Тъй, приятелю, тъй. Ти трябва отсега нататък да гледаш колкото можеш да ся ползуваш от

днешните общи добрини, които ти дават доволно средство за доброто ти възпитание и образование, защото времето хвърка и младината ти от ден на ден ся изгубва във вечността. Подир време ще ти доди наум да я потърсиш, но не ще я намериш веке, не! Махни тези бабешки мисли от ума си и гледай, додето си в младата си тая възраст, да ся снабдиш с понятия учени, като отдаваш голяма признателност на родолюбивите ни школси настоятели, които, като са упознали за добро и свято учението, непрестанно ся стараят за нашето душеспасително поучение и наставление.

Драгни. Вие какво щете казвайте, аз не давам ухо на думите ви. По-добре ми е да слушам баба си, а не вас. *(Отива си разсърден.)*

Боян. Виждаш ли, брате, колко зли впечатления правят глупавите приказки на една баба в сърцето на един ученик и колко го развращават? И сетне, виждаш ли лошавото домашно отхраняние какво опасно влияние има в неповинното сърце на един млад и колко му пречатствува в напредъка към науките.

Мирчю. Отистина, приятелю, досега аз никак не бях премислил причината на Драгневата леност; само му ся чудях, като го гледах да мрази толкози учението; защото инак той е естествено надарен с добър дух и може най-добре да учи от всички нас, но при всичко това не ще да си дава труд, за да учи уроците си, и гледа всякоги да играе.

Боян. О! Колко е за окайване състоянието на един млад, който, предаден съвсем в леност и невежество, не ще никак да ся свести от дълбокия сън на простотата! Горко за неговата младина, която не ще да оцени никак златното ѝ време! Уви! Такива млади са недостойни синове на милата ни майка България, която, наситена от толкози време насам да гледа толкова свои чада да чезнат вечно в мрача на неучеността, напусто търси у тях утешение и като не намира, пада в крайно отчайване и излива горки сълзи! Едничката ѝ и самата надежда не остава у никого другото, само у малкомата ония, що са обикнали мъдростта и желаят просвещението! Дойдете, братя, дойдете! Спешите в помощ на ужалената ни майчица! Дано я утешим и зарадваме с първите наши плодове на учението! И дано достигнем един ден, дето да ся покажем достойни ней-

ни синове! Това е свято намерение на родолюбците и
достопочитаемите наши граждани, които ежедневно се
стараят за нашето просвещение и образование. За тях
ние не можем друго, освен да дигнем ръце към всевиш-
ного и да му ся молим, за да ни ги поживи до много
благополучни години!